

Tam kjer zala so dekleta,
Nagelj rožmarin prepleta,
Petje fantov v vas odmeva,
Da ti duša prekipeva,
Tam dom je naš in vaš,
Tam mi in z nami vsi.

Viktor Markič: "Tam kjer pisana
so polja".

ALI PRIDE DO SPOZNANJA?

Pozorišče javnega zanimanja je zadnje čase gotovo zasedanje Združenih narodov v New Yorku. Zbral se je "cvet" diplomacije, največ pozornosti gotovo vzbujajo komunističnega tabora Nikita Hruščev.

Letošnje jesensko zasedanje je svetovna komunistična partija, ki jo vodi Moskva, znala spretno izrabiti. Vsi poglavarji komunističnih držav so kot na povelje prišli v New York in tam v popolni povezanosti s kolovodjem svetovnega nereda, revolucije, mržnje, intrig in izzivanj dali duška svoji privrženosti rdečemu evangeliju. Tudi takozvani "maršal" Josip Broz je izbral ugodno priliko, da vendar enkrat vidi Ameriko, kamor je želel že davno, pa ni bil vabljen.

Naravno, ogorčenje narodov, čigar podaniki so morali zaradi krvoločnosti komunizma v emigracijo, je bilo veliko in prepričevalno. Newyorška policija je imela polne roke dela in skrbi čez glavo, da je preprečila večje izgrede. Toda piketiranja ni za branila. Tisočglave množice so demonstrirale in napisli so pričali, kdo so ti nezaželeni gostje: Hruščev, Gomulka, Kadar, Castro, Tito in drugi. Ameriška javnost je bila na strani demonstrantov. Hruščev je s svojim brutalnim nastopom v Parizu pripravil tla, ki vodijo k spoznanju, kam pelje komunizem.

Kdor je zasledoval govore poedinih državnikov, je videl veliko razliko. Na eni strani umerjenost, dostojanstvo, hotenje po izboljšanju svetovnega položaja, na drugi strani pa posebjena brutalnost komunizma v osebi Nikite Hruščeva, ki ne pozna meja v izbruhu sovraštva, intrig, podtikanj, groženj.

Vodja komunističnega bloka je zgovorno prikazal pravi lik komunističnega diktatorja. "Če ne bo tako, kot jaz hočem, pa naj gre vse k vrugu!" "Samo eden ima prav in to je komunizem in kdor se upira komunistični doktrini, je sovražnik ljudstva". Vse razprave pri zasedanjih OZN so pokazale, da komunizem ni pripravljen na kakršno koli popuščanje. Komunizem je dosleden v svoji ideologiji. Morda popusti na videz, zato pa udari tem huje na drugi strani.

Komunistični delegati so zmerjali zapadni svet z reakcionarci; podtikali so Ameriki in njenim zaveznikom kolonializem; brez vsakega sramu so prešli nasilstva, ki jih komunizem od leta 1918, še posebej pa po letu 1945, dalje izvaja nad baltijskimi narodi, Poljaki, Čehi, Ukrajinci, Romuni, Bolgari, Slovaki, Hrvați, Slovenci in Srbi.

Kakor piton s svojimi steklenimi očmi hoče zastrašiti in nekam omtviti svojo žrtev, tako je postopal Kruščev v New Yorku. Hotel je zastrašiti delegate nove sprejetih afriških držav. Z grožnjo in obljubami obenem jih je hotel privedi v komunistični tabor ali jih vsaj spraviti v "nevtralne vode". Ni se mu popolnoma posrečilo.

Značilno je zadržanje Josipa Broza. Vendar je videl enkrat Ameriko, daš ni bil vabljen in nakupil kopico televizijskih aparatov. Imel je priliko govoriti s predsednikom Eisenhowerjem. Imel je polna usta nevtiralizma,

NEKAJ MISLI OB 29. OKTOBRU

— Godovi, obletnice, spominski dnevi in podobni prazniki so včasih precej neljube zadeve. Moderni človek jih skuša obiti, ali celo namenoma pozabiti, ker, kar koli naj bi že takšni spominski dnevi bili, vedno je možno, da se nam ob takšnem prazniku nehote vtihotajajo v spomin stvari, o katerih morda le neradi slišimo, a še bolj neradi pa o njih razmišljamo. Morda se nam pa ob takšnih prilikah nekoliko izpraši zaraščena vest; morda pa obletnice obhajamo le bolj iz navade, morda celo zaradi drugih....

— Pa vendar bi ti prazniki morali biti kot spomeniki, in sicer z enim samim napisom: Memento, to se pravi, postoj, zamisli se, premisli in skleni....

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

— Tudi v narodovem življenju je tako. Pa saj narod ni nič dru-

• Papež Janez XXIII. je poslal \$5,000 Poljakom, ki so morali zapustiti svoje domove v Južni Poljski zaradi poplav.

• Mednarodni katoliški urad za film je podelil odlikovanje francoskemu filmu "Le voyage en ballon" — Potovanje v balonu —, ki so ga predvajali na 21. filmskem festivalu v Benetkah.

• Kanada se je obvezala, da bo prispevala v prihodnjih 3 letih 9 milijonov dolarjev — kot pomoč novim državam v Afriki.

— Pa so še drugi, upal bi si trditi številnejši in treznejši, ki v 29. oktobru vidijo le eno od premnogih postaj na križevih življenjski poti slovenskega naroda.

— Ti skušajo razumeti 29. oktober le kot zgodovinski mejnik, morda nujno zgodovinsko potrebo, pa vendar korak naprej, bližje narodni samostojnosti, bližje lastni državi, korak morda storjen nekoliko v stran, pa vendar še v pravo smer. Ta del Slovencev ima 29. oktober za ideal, ki sicer nikakor ni popoln, za mejnik, ki naj ne omejuje ali loči, ampak kaže naprej, tja kamor vsak zdrav in kulturn narod teži, to je v popolno narodno in državno samostojnost.

— Katere od teh različnih mnenj je pravilnejše in koristnejše za slovenski narod, naj bi pokazala zgodovina in bodočnost. Zgodovinarji — tudi slovenski — če si lastijo takšno ime, bi imeli sveto dolžnost študirati tisto dobo in tiste dogodke ter jih neskajljene, brez olupsevalnih barv, predložiti narodu.

— Sodeč po dogodkih po 29. oktobru in po usodi, ki jo je bil deležen slovenski narod v zadnjih 42. letih, ter po mednarodnih dogajanjih zlasti v današnjih dneh, bi si drznili trditi, da so najbližje zrušitve tisti, ki imajo 29. oktober le za zgodovinski mejnik ob poti do popolne svobode v lastni slovenski državi. Zanje, potemtakem, dogodki okrog 29. oktobra ne pomenijo dokončno urestitve slovenskih narodnih stremeljenj, pač pa korak bližje. Zanje je 29. oktober le dobrodošel prijem na težki plezalni turi na vrh, na vrh do neokrnjene narodne in državne samostojnosti.

— Oseba ali narod se moreta zadovoljivo vključiti v širše medosebne ali mednarodne zveze le tedaj, če sta preje jasno in glasno opredelili svojo individualnost. Za narod naj bi taka individualnost bila politična zaokrožitev, to je lastna država.

— Da slovenski narod do danes še ni dosegel takšnega ideala, ni treba dokazovati. Prva Jugoslavija — niti ob najbolj demokratičnem obdobju — slovenskemu narodu ni priznala državno-politične svobode, včasih mu je zaničala celo existenco in narodno individualnost. Titova Jugoslavija je sicer v začetku iz propagandnih razlogov, vsaj na papirju, priznala posebno državno jugoslovansko skupnost. A že med njimi moremo ločiti dvoje nasprotnih si mnenj. Eni v tem zgodovinskem dejstvu vidijo višek politične modrosti in biološko rešitev slovenskega naroda ter končno dosego njegovih narodnih in državnih hotenj. Drugi pa smatrajo odločitve okrog 29. oktobra za

Zastopniki etničnih kreditnih zvez so se udeležili slovenskega odprtja novega poslojpa ontarijske Lige kreditnih zvez. Na sliki so od leve na desno stojeli: torontski župan g. Nathan Phillips z ženo, ga. Briggs, žena ravnatelja Lige, ki je vodil odsek za gradnjo, Miss Ontario Credit Union gđe, Betty Pender ter pred-

sednik Hranilnice in posojilnice Janeza E. Kreka v Torontu g. Viktor Trček z gospo Pavlo. Slede zastopniki drugih narodnosti.

— Prvič, da je slovenski narod čustveno, kulturno, politično in gospodarsko zrel ter sposoben živeti v lastni državi.

— Drugič, da nobena mednarodna skupnost, katerim je naš narod pripadal ali se pripada, prave suverenosti ni nudila, oziroma ne nudi.

— Tretjič, da je tudi dandanes prilika — pa čeprav bi videz drugače kazal — da s podvoženo vztrajnostjo delamo na tem, da bo slovenski narod mednarodno priznan na vseh območjih mednarodnega življenja, in to kot posebna enota, kot narod, ki hoče biti svoboden, samostojen v lastni državni tvorbi.

— Cetrtič, vsi ki pravimo, da smo sinovi slovenske matere, ne oziraj se na politično, strankarsko, ali celo ideološko pripadnost, bi morali delati na tem, da bi Slovenija postala v mednarodnem svetu poznana kot posebni narod, ne pa del, pokrajina ali provinca ter potem takem neločljiv del večjih tvorb, ter bi se tako njeni problemi še

DA NE POZABIMO!

LETOS OBHAJAMO TUDI:

- 1330 letnico slovenskega kneza Valuka (l. 630.)
- 1200 letnico drugega krščanskega kneza Hotimira (l. 752—769)
- 1140 letnico zadnjega svobodnega slovenskega kneza Etgarja (l. 820)
- 1380 letnico ustanovitve močne slovenske naselbine: Gosposvetsko polje (l. 580)
- 1329 letnico popolne zmage Slovanov nad Nemci (l. 631)
- 1302 letnico smrti kralja Sama in proglasitve popolne slovenske samostojnosti (l. 658)
- 1132 letnico odkar se je uporabila prvič beseda Slovenija (l. 828)
- 1089 letnico nastanka slovenskega dokumenta (l. 871)
- 990 letnico prve označbe imena: slovenski jezik (l. 970)
- 720 letnico odkar imenuje neki angleški spis Karantanljo sestavni del Velike Slavije (l. 1240)
- 564 letnico prve borbe Slovencev proti Tukrom (l. 1396)
- 482 letnico ustanovitve Slovenske puntarske zveze (l. 1478)
- 1164 letnico razdelitve slovenskega ozemlja med sever in jug (Salzburg in Oglej) po zaključku bojev med Frankovsko in Obrsko voljsko (l. 796)
- 1132 letnico začetka ponemčevanja ob frankovski razdelitvi slovenskega ozemlja (l. 828)
- 960 letnico prvega znanege datuma s slovenskim imenom o Ljubljani (okrog l. 1000)
- 267 letnico slovenske univerze (l. 1693) — Nekateri postavljajo ta datum celo v l. 1450)

nadalje reševali "interno", kot bi bilo pač ljubo vsakokratnemu gospodarstvu. H.F.

• Potresi v Chile so povzročili \$25 milijonov škode na cerkvah in ustanovah desetih škofij v državi.

• V Montrealu so prenesli 10 fresk Napoleona Bourassa iz nekega poslojpa, ki so ga morali podreti, v Oratorij sv. Jožefa. Tri freske prikazujejo sv. Jožefa pri delu.

V Ontariju

Je elektrika zelo poceni,
zato naj ta dela za zas!

... z elektriko lahko perete in
sušite kopico perila za
manj kot 6c.

SLOVENSKEGA TISKAR

V zvezi s spremembo urednika Vestnika je Klice Triglava objavil 20. avgusta (št. 255) naslednji uvodnik. Uredništvo odbora, ki si je tedaj lastil pravice suverena, ki je organiziral umik prebivalstva in stal na stališču, da je vsaj za begunske Slovence zakonita oblast. To pa je kritična točka cele zadeve, kajti mnenja o vlogi in odgovornosti "Narodnega odbora" oziroma njegovih predstavnikov so si hudo nasprotna. Tako je jasno, da vodstvu Slovenske ljudske stranke, ki je pri vsej tej zadevi najbolj prizadeto, ni bilo do tega, da bi Zveza borcev objavljala delo, ki ne bi nosilo strankin "Nihil obstat!" Na vse načine so si prizadevali, da knjiga ne bi izšla. Kaže, da v tem niso uspeli. Pač pa so uspeli pri VESTNIKU, ki ga niso s posebno težkočo dobili v roke. A tudi to ne bi bilo napak, če bi konzorcij oz. uredništvo zastopalo tako smerni, ki bi bila v danem položaju najbolj koristna za Zvezo, smer, ki jo je dobro branil prejšnji urednik Korošec. Toda novi urednik Pavle Rant je prekinil staro prakso in objavil "Slovensko formulo" ter kratak intervju z dr. Krekom ob tej izjavi, še prej pa svoj komentar k "Petnajstletnici" in zbiranju dokumentov o naši borbi (v zvezi z "Vetrinjsko tragedijo") ter daljši članek dr. Franca Bajleca, člana "Narodnega odbora", ki je napadel izdajatelje "Vetrinjske tragedije". To je izzvalo bivšega urednika Korošca, da je v julijski številki vprašal sedanjega urednika, če ne bi bilo boljše, da bi se podnaslov lista glasil "Glasilo slovenske politične skupine" in

BORBA IN POLITIKA

"Bivši slovenski protikomunistični borci so si pred leti ustanovili svojo Zvezo, ki se je postopoma razvila po obeh Amerikah, pošasi pa prodirala tudi v Evropo. Za svoje glasila je organizacija prevzela "Vestnik" ki ga je že precej prej ustanovil v Argentini pok. duhovni svetnik Karel Škulj. Namen zveze je, predvsem družiti bivše borce, pred javnostjo zastopati nekomunistično verzijo državljanske vojne 1941-45 in skrbeti za bivše borce-invalide. Zveza je stala na stališču, da ni politična organizacija in da v njej ni mesta za strankarjenje.

Treba je priznati, da so so bivši borci tega stališča držali in da s te strani ni bilo prigovorov, čeprav morda sestavljajo Zvezo v veliki meri simpatizerji Slovenske ljudske stranke, a šibki tudi niso pristaši Slovenskega državnega gibanja, ki je v opoziciji do prve. Dasi je bilo čutili tu in tam, da bi nekateri le hoteli vnašati v to Zvezo strankarske elemente, se je vendar do pred kratkim posrečilo tako Glavnemu odboru kot tudi takratnemu uredniku VESTNIKA Korošču, da so ostali nad strankami.

Vendar pa nekateri pristaši Slovenske ljudske stranke niso mirovali in jim je nedavno uspelo dobiti v roke vodstvo konzorcija in uredništvo VESTNIKA; bila se je tudi borba za glavni odbor, ki ima svoj sedež v Sev. Ameriki, dočim izhaja VESTNIK v Argentini. Formalno bi bilo težko oporekati, ako se v kaki organizaciji formirajo grupe, ki ali želijo priti do vodstva ali pa spremeniti organizacijsko ali idejno smer. To se dogaja v eni gal drugi obliki itak povsod. Kar dar posameznik sam ne more uspeti, se čisto razumljivo veže s podobno mislešimi mošmi poskusijo z združenimi močmi doseči svoj namen. Končno more itak članstvo odločiti na posrednih ali neposrednih volitvah ali glasovanju, če je to izvedeno demokratično. Problem šele nastane, ako se poskuša vnesti v doslej nepolitično, nestrankarsko organizacijo politične elemente in organizacijo napraviti na en ali drug način za satelita ali celo molzno kravo kake polit. stranke. Dasi ima članstvo tudi to pravico, če večina tako hoče, se je vendar treba vprašati, ako tak postopek resnično služi stvari, zaradi katere je nastala Zveza protikomunističnih borcev. Ni le gotovo, da bi na ta način prvotna ideja utrpela občutno škodo, ampak se utegne zgoditi, da se zaradi tega organizacija razcepi ali celo razbije. Podobnih primerov lahko najdemo v jugoslovanski emigraciji in ni nobena tajnosti, da jo je kot celoto tako drobljenje oslabilo moralno in stvarno.

Sodimo, da je lonec prekipel, ko se je zvezin vodstvo odločilo izdati "Vetrinjsko tragedijo", da tako počasti spomin pobitih slovenskih protikomunističnih borcev pred 15. leti. Ako bi delo vsebovalo le izpovedi vrnjenih domograncev, ki so se rešili z morišč, kaj vse so pretrpeli, to gotovo ne bi nikjer med nami vzbudilo slabe volje. Toda tako obdelana "Tragedija" ne bi bilo niti popolna niti dovolj tehten doprinos nekomunistični verziji minulih dogodkov. Zato so izdajatelji zasnovali stvar od samega začetka, kot se je ta resnična tragedija postopoma razvijala. K sodelovanju so povabili različne osebe, ki so bile v stanju osvetliti celotno nesrečo, tako tudi člane in pristaše "Narodnega odbora za Slovenijo" in one, ki so mu v opoziciji. Jasno je, da pri obdelavi take grozotne nesreče ni mogoče iti mimo Narodnega

ne "Glasilo slovenskih protikomunističnih borcev". Da tak antagonizem med Glavnim odborom Zveze, ki izdaja "Tragedijo", ter zvezinim glasilom ne more vzpodbudno vplivati na člansko moralo, je jasno.

Ne zanikamo, da je iskanje dokumentov, razkrivanje skrivnosti in objavljanje spominov vedno kočljiva zadeva, ako gre za nesrečo takšnega obsega, kot jo predstavlja državljanska vojna 1941-45 in njen višek z Vetrinjem. Toda vsakdo, ki se je odločil vtakniti svoj prst v to reč, si je moral biti na jasnem, da si ga utegne opeči. Kajti to ni stvar, ki jo je mogoče obdelati po naprej določenem receptu ali formuli. Ta ko se s godovina piše v totalitarnem ozračju, medtem ko nima nobena prava s godovinska obdelava dokončno zaključene redakcije. Se smo dalje mnenja, da ne bomo mi sami pisali končno sodbo o tej tragediji, pa tudi naši sinovi ne. Bog ve, kdaj bo zapisana, potem ko bo osvetljena z vseh mogočih vidikov in strani, potem ko bo odstranjena vsa mitologija, ki zamageljuje pravo poznanje preteklosti. Zato se niti najmanj ne strinjamo z urednikom VESTNIKA, ki želi dati lekcije, kako je treba pisati zgodovino Vetrinja.

Zveza slovenskih protikomunističnih borcev se je s svojo "Tragedijo" sicer podala na težavno pot, toda istočasno se je — sodeč po dosedanjih vesteh — lotila celotne naloge na edino pravičen način, da dopusti in pospešuje svobodno razpravo in raziskavo. To pa je tudi narodova najboljša politična vzgoja. Tej se upirajo le taki, ki še venomer žele, da bi vsi bili le čreda bčakov in kostrunov, ki bi slepo dirjala za ovnom.

KNJIGE in REVIVJE

SLOVENSKI VISOKOSOLSKI BORNIK, III. letnik 1958-1960, Muenchen 1960 220 razmnoženih strani.

Vsako znamenje življenja je razveseljivo, posebno še, če je dokaz, da mladi slovenski rod, ki se po silj razmer izobražuje na tujih vseučiliščih ustvarja v slovenskem jeziku. Ze to dejstvo samo zasluži priznanje in pohvalo, ker je dokaz velikega idealizma, ki zagotavlja slovenskemu narodu da rod nesebičnih ustvarjalcev v njem še ni izumrl.

ZBORNİK predstavlja pestro zbirko od leposlovja do znanosti, od bežnih pripomb do meditacij, od nekrologov do lastne izpovedi. Podati izčrpno oceno v kratkem času na omejenem prostoru je inemogoče, zato navajamo glavno vsebino. Zbornik je razdeljen na naslednja poglavja: Vezana in nevezana beseda, Trenutki dunovne poglobitve, Naši pogledi na sodobna slovenska vprašanja, Veliki vzori in vzgledi ter Poročila. Največ snovi sta prispevala Edi Gobec in Branko Pistivšek, zastopani ja so tudi študentje s Koroške, Slovenskega Primorja, Kanada in ZDA. Zbornik vsebuje tudi nekaj prispevkov zastopnikov drugih narodov. Petrost in sodobnost obranavanih problemov naj nakaze podrobnejša navedba vsebine tretjega dela Zbornika: Naši pogledi na sodobna slovenska vprašanja, ki vsebuje na 55 straneh naslednje: Introducing Slovenia (Edi Gobec), Naš zrellostni izpit (po Straži v viharju — če me spomin ne vara, je članek napisal pok. prof. Lamber Ehrlich), Problematika slovenske manjšine na Koroškem (Andrej Bratuž), Koroški odnosi do matične države (M. Travnikar), Naš narodnopolitični atipol (M. Travnikar), Misli ob 40-letnici slovenskega osvobođenja (Branko Pistivšek), Vprašanje slovenskega izseljenstva (B. Pistivšek), Smrt ali življenje?, IV. del (Edi Gobec), Drobno modrovanje ob knjigi (Tomaž Možina).

Kdor hoče poznati duhovni svet sodobne zamejske slovenske študijske mladine, si bo moral pri-

PISEM UREDNIKU

"...Mi svi Hrvati toplo pozdravljamo borbu slovenskog naroda za nezavisnosti i vjerujemo, osobito danas kad čak i najprimitivnije crnačke države dobivaju slobodu, da će u budućnost uz slobodnu državu Hrvatsku biti i slobodna država Slovenija (uključujući Trst), da onda kao ravnopravni članovi

evropske zajednice odlučite što će učiniti u budućnosti. Nitko od Hrvata ne želi više Jugoslavije, ni komunističke, a ni kraljevske! Nama je jako drago da mlada slovenska generacija ima iste ideale i da se bori za slovensku državu..."

Dr. George J. Prplč,
John Carroll University,
Cleveland, Ohio

Muenchen 12, West Germany. Ker mnogi prispevki zanimajo tudi neštudentovski svet, bom od časa do časa napisali svoje opombe k poedinim prispevkom, nekatere pa tudi ponatisnili kot stališče mladine. —dreš.

ZRTVE OKUPACIJ
Po najnovjši statistiki, katero je pred kratkim objavil "Expres Wiczoyny" v Varšavi, je na 1000

evropejec ubitih v času nemške, italijanske in maržarske okupacije v letih 1939-45 prišlo 220 Poljakov, 150 Slovencev, 108 Srbov in Macedoncev, 100 Hrvatov, 70 Grkov, 24 Albancev, 22 Nizozemcev, 15 Čehov, 15 Francozov, 8 Slovakov, 7 Belgijev in 3 Norvežani. Ta krava statistika zares ne potrebuje komentarja. (Raznoterosti, Visokoškolski zbornik III, str. 120)

PREŽIVE DRUGE!

Penman's

TRPEZNE
NOGAVICE ZA DELO

Kakršnekoli oblike ali debeline rabite, vi jih najdete v veliki izbiri PENMAN'S NOGAVIC ZA DELO. In kakršnekoli si izberete, vi boste naredili najboljši kup za ceno.

TUDI SPONJE IN GORNJE PERILO
SLAVNI OD 1868

WS-10-4

EDEN SESTAKOV O PROVINCIALNIH ZAKONIH, KI ZANIMAJO ALI ZADEVAJO NOVE KANADČANE SOCIALNO SKRBTSTVO, KI JE NA RAZPOLAGO NOVIM KANADČANOM

Dobro je poznati številne možnosti, ki jih nudi socialno skrbstvo pod upravo Ministrstva za javno blaginjo — Department of Public Welfare. Te ugodnosti so na razpolago vsem prebivalcem Ontarija, novim naselencem in ustaljenim prebivalcem. Zelo verjetno boste rabili vsaj eno teh ugodnosti za časa Vašega življenja v Kanadi. Izrežite ta oglas in ga shranite.

PODPORA SPOŠNEGA SKRBTSTVA:

Poedinci in družine potrebujejo včasih javno pomoč zaradi brezposelnosti, boleznih ali drugih stisk. Če take osebe ne morejo dobiti podpore od drugih vrst skrbstva, jim more podeliti krajevna občina neposredno pomoč brez ozira, kako dolgo žive v tem kraju. Poleg temeljne podpore za hrano, obleko, itd., je preskrbljeno tudi za zdravstvo in stroške bolnišnice. Podpora splošnega skrbstva, ki jo upravljajo občine, vključujejo tudi posebno pomoč v obliki doklad za osebe, ki so bile odpusčene iz T.B. sanatorijev, pomoč pri rehabilitaciji (posebno, kjer so potrebni prostetični pripomočki), onemoglostne doklade za osebe, ki ne morejo dobiti dela zaradi bolezni ali onesposobljenosti, ter podpore za hiralnice. Prošnje je treba pripraviti na občinskem srbstvenem uradu ali pri tajniku občine, kjer klo stanuje.

USLUŽNOSTI GOSPODINJSTVA IN BOLNIŠKE SESTRE:

Gospodinjstva pomoč je mnogokrat dana, da ostane družina skupaj, če mati zbolí. Gospodinjstvo pomoč potrebujejo mnogi krad pohabljeni osebe in okrevalci. Na zdravnikovo priporočilo obiskujejo registrirane bolniške sestre mnoge osebe, da jih ni treba poslati v bolnišnico ali

da omogočijo osebi, da zapusti bolnišnico mnogo hitreje kot bi bilo pričakovati. Prošnje za te uslužnosti domače oskrbe je treba pripraviti pri krajevnih občinskih skrbstvenih uradih. Kjer oseba ali družina ne more plačati vseh stroškov, more občina nuditi finančno podporo.

MATERINSKE DOKLADE:

Provincina podeljuje doklade za nedoletne otroke, ki so na skrbi materi, ki je postala vdova, bila zapuščenca ali katere mož je stalno nesposoben za delo ali zaprt. To podporo morejo prejemati tudi nezakonske matere nad 18 let, ki same skrbje za otroka, ko je dosegel starost 6 mesecev. Za delo stalno nesposobni očetje, ki namočečajo mater, morejo dobiti to doklado za otroke, za katere skrbje. Največja višina doklade niha med \$120 do \$180 mesečno. Matere, skrbnice, ki skrbje za

tuje otroke, dobivajo mesečno od \$30 do \$80. Zdravniška oskrba je zagotovljena vsem prejemnikom materinske doklade na podlagi Ontario Hospital Care Insurance Plan, enako kot brezplačna dentistična služba za otroke pod 16. leti. Prošilci za to doklado morajo prebiti vsaj eno leto v Ontariju. Prošnje je možno vložiti pri katerem ministrstvu, pišete pa lahko tudi na ONTARIO DEPARTMENT OF PUBLIC WELFARE, Parliament Buildings, Toronto.

Drugi srbstveni programi ki jih upravlja Ontarijsko ministrstvo za javno skrbstvo

- (1) Podpora starim — za osebe od 65 do 69 let — \$55 mesečno. (2) Doklade za dela nesposobne — za popolno in trajno onesposobljene nad 18 leti — \$55 mesečno. (3) Doklade za slepe — za slepe osebe nat 18 let — \$55 mesečno. (4) Pomoč za rehabilitacijo — poklicno šolanje delno nesposobnih, ki so živeli vsaj eno leto v Ontariju. Tudi vzdrževanje, če je potrebno. (5) Domovi za stare — za osebe stare 60 let ali več. Redna oskrba, oskrba, če morajo ležati, in posebna oskrba, če so duševno zmedeni. (6) Uslužnosti ot-

roškega skrbstva — nudijo krajevne organizacije pomoči zaenamerjenim in nepreskrbljenim otrokom, ki potrebujejo zaščite občestva. (7) Dnevna oskrba otrok — v pomoč materam, ki delajo, nudi dnevno oskrbo otrok, ki še ne hodijo v šolo.

Nadaljnje informacije morete dobiti pri vsakem

Regional Welfare Office of the Department, or from the Department of Public Welfare at the Parliament Buildings in Toronto.

Hon. L. F. Oettle, G.C.
Minister of Public Welfare

ONTARIO DEPARTMENT OF WELFARE • PARLIAMENT BUILDINGS • TORONTO

ZDRAVNIKOV KOTIČEK

Ni lahko govoriti o zaščiti in pravicah otroka Ni lahko zato, ker živimo v okolju, kjer se javno širijo prednosti kakršne koli kontrole rojstev. Mnogi bi celo zadržali, če bi oblasti dovolile legalno odpravo plodu, pa čeprav bi bilo to kriminalno sodelovanje in podpihovanje nekontroliranega spolnega uživanja oseb, ki ne čutijo niti moralne niti civilne odgovornosti do sočloveka, pa čeprav bi bil to še nerodno dete. Da bomo pa videli, kako najvišja mednarodna ustanova za zaščito človeških pravic gleda na zaščito otroka, prinašamo v naslednjem več ali manj debesen prevod omenjene deklaracije:

Deklaracija o pravicah otroka, kakor jo je bila sprejela Komisija za človeške pravice pri Združenih Narodih leta 1959. Uvod!

Ker so članice Združenih Narodov, v ustanovni listi, ponovno izpovedale vero v osnovne človeške pravice, v dostojanstvo in čast človeške osebe in zagotovile, da se bodo prizadevale za boljši družabni napredek ter višji življenjski standard v čim širi svobodi, ker so Združeni Narodi, v osnovni in glavni deklaraciji o človeških pravicah, jasno in javno izjavili, da je vsakdo upravičen do zagotavljenih mu pravic in svobode, ne oziraje se na raso, barvo, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodni ali družabni izvor, lastnino, rojstvo ali kak drugi poseben položaj, ker otrok, zaradi telesne in duševne nezorelosti, potrebuje še prav posebno varstvo in skrb, vključno primerno zakonsko zaščito, tako pred kot po rojstvu,

ker je potreba za takšno, posebno zaščito bila že preje zagotovljena v Ženevski Deklaraciji o otrokovih pravicah leta 1924, ter ponovno priznana v splošni deklaraciji o človeških pravicah, kot tudi v določbah mednarodnih organizacij in dobredelnih ustanov, ki se brigajo za dobrobit otroka,

ker človestvo dolguje otroku, najboljšo, kar mu more nuditi, zato generalna skupščina proglasa deklaracijo o pravicah otroka z namenom, da bi otrok imel imeti veselo in srečno otroštvo ter uživati tako v svoje dobro kot v dobro družbe, pravice in svoboščine njemu pripadajoče; In zato se ta skupščina obrača na starše, na moze in žene kot člane človeške družbe, na dobrodelne ustanove, lokalne oblasti, in na vlade držav, da zagotovijo takšne pravice in delajo nesebično za njih uresničitev preko zakonodajnih in drugih institucij, v skladu s sledečimi osnovnimi načeli:

Členi. — Otrok naj bi bil deležen vsih pravic, ki jih mu pripadajo.

POLJAKI O KOROŠKI
Uredništvo SD ja bilo do številko poljskega tednika WIARUS POLSKI, ki izhaja v Lilleu, Franciji, ki je objavilo 21. maja 1960 na prvi strani članek z naslovom JAK ZA ZAZISTOW... Federalistom pod uwave.

Članek podaja zgodovino Slovencev na Koroškem in njih težko borbo za narodni obstoj, ki ni bil ogrožen samo pod nacisti, marveč tudi v t.zv. demokraski Avstriji. "Uničenje slovenskih napisov na restavracijah na Koroškem in zamenjavanje z nemškimi, uničevanje spomenikov umrlih Slovencev, prevračanje na pokopališčih nagrobnih spomenikov s slovenskimi napismi — to so dejstva, ki so na Koroškem na dnevnem naskodu! Slovence, ki se drzno nastopati v obrambo svojega jezika, razglašajo za komuniste in Avstriji jim groze s prisilno preselitvijo v Jugoslavijo", proča članek, ki omenja tudi nenaravno dejstvo, da krška škofija še ni imela slovenskega škofa ter pristansko in krivično postopanje do Slovencev generalnega vikarja dr. Kadrasa.

čujoča deklaracija zagotavlja. Vsak otrok je upravičen uživati te pravice brez razlik, ki bi utegnile izvirati in rase, barve, spola, jezika, vere, politične ali druge pripadnosti, narodnega ali družabnega izvora, imetja, rojstva ali podobnega stanja, bodisi njegova samega ali njegove družine.

Čen 2. — Otrok naj bi užival posebno varstvo, naj bi imel možnost in priliko, zagotovljeno tako po zakonu kot z drugimi odredbami, razviti se telesno, duševno, moralno, duhovno in socialno, na zdrav in normalen način, v okolju svobode in dostojanstva. Pri uzakonjevanju teh pogojev naj bi bilo najvišje in edino vodilo: dobrobit otroka.

Člen 3. — Otrok naj bi imel pravico, izvirajočo iz rojstva, do imena in državljanstva.

Člen 4. — Otrok naj bi užival dobrote, ki mu jih nudi socialna zakonodaja, za nemoten razvoj v zdravem okolju. Da se to najbolje izvede, naj bi bila posvečena posebna skrb njemu kot njegovi materi, pred in po porodu. Otrok je upravičen imeti primerno prehrano, stanovanje, zabavo in zdravniško oskrbo.

Člen 5. — Telesno, duševno ali socialno zaostal otrok naj bi bil deležen posebne pozornosti tako vzgojno kot materijalno.

Člen 6. — Za popoln in harmoničen razvoj svoje osebnosti, otrok potrebuje ljubezni in razumevanja. Kjer in kadar koli je to možno, naj bi rastele in se vzgajali pod varstvom in nego svojih staršev, v vsakem slučaju pa v okolju, ki diha ljubezen, moralno in družabno sigurnost.

V svojih najnežnejših letih naj bi otrok ne bi bil nikdar odvojen od svoje matere, razen če bi izredne prilike kaj takega narekemale. Družba in javne oblasti so dolžne pokazati še prav posebno skrb za otroke brez družin in za tiste, ki nimajo primernih sredstev za srečen razvoj. Državne doklade družinam s številnimi otroci so pohvale vredne.

Člen 7. — Otrok je upravičen do izobrazbe, ki naj bo zastoj in obvezna vsaj v dobi ljudske šole. Otrok naj bi bil deležen takšne vzgoje, ki bi bila v stanju razširiti njegov duševni obzor in ga vzposobiti, na osnovi enakih možnosti, razviti svoje lastnosti, osebno prevdarnost, čut za moralo in družabno odgovornost, in tako postati vreden član družbe.

Dobrobit otroka naj bi bil vodilni princip tistih, ki so odgovorni za njegovo vzgojo, študij in vodstvo. Takšna odgovornost je v prvi vrsti dolžnost otrokovih staršev.

Otrok naj bi imel priliko za igre in oddih, ki naj bi ga vodile k istim ciljem kot vzgoja in šola. Družba in javne oblasti naj bi si prizadevale, da pride otrok do teh pravic.

Člen 8. — Kar se zaščite in podpori tiče, naj bi imel otrok prednost pred vsemi drugimi.

Člen 9. — Otrok naj bi bil varovan pred malomarnostjo, krutostjo in izžemanjem. Pod nobenim pogojem ne sme biti predmet trgovine. Otrok naj ne bi bil zaposlen, dokler ne bi dosegel primerne minimalne starosti. Pod nobenim pogojem ne bi smel izvrševati dela ali službe, ki bi utegnila škodovati njegovemu zdravju ali vzgoji, ali ovirati njegov telesni, duševni ali moralni razvoj.

Člen 10. — Otrok naj bi bil daleč od okolja, kjer bi se zagovarjala ali pospeševala rasna, verska ali katera koli druga diskriminacija. Naj bi se vzgajal v duhu medsebojnega razumevanja, tolerance, v duhu mednarodnega prijateljstva, v duhu mira in splošnega bratstva, in v polni zavesti, da morajo biti njegove moči in zmožnosti posvečene družbi in v dobro sočloveka. 841. plenarna seja. 20. novembra 1959. Priredil dr. F. Porovne

MED SLOVENCIMA

Za tiskovni sklad Slovenske države so darovali od začetka januarja do konca septembra 1960: N.N. \$60.—, SNZ Chicago \$50.—, Mirko Geratič \$32.—, SNZ Toronto \$25.—, dr. S.S. \$14.—, Po \$10.—, dr. G., dr. Mate Roessmann, L.G., po \$9.44 dr. A.K., po \$7.—, Z.J., ng. V.S., po \$5.—, A. Kurbus, dr. L.H., dr. F.P., dr. F.P., J.S., K.L., I.B., po \$4.—, ing. J.O., F.S., J.T., po \$4.—, O.M., po \$3.—, F.L., po \$1.—, V.C., dr. B.K., J.K., L.V., F.B., Vsem iskrena hvala!

je privabilo res zadovoljivo udeležbo. Družine z otroci so imele pravi raj. Vsi smo se naučili čistega zraka do siteda in iz srca naslajali ob lepotah prekrasnih barv kanadske jeseni. Naj bi bilo več takšnih izletov v prosto naravo, ker pospešujejo medsebojno spoznavanje in gobjo družabnost med ljudmi, kar ni vedno možno v velemestni zatohlosti.

• Doctor veterinae gospod Bogdan Pestotnik in gospodična Anita Doster sta vstopila v zakonski jarem. Zelimo jima obilo božjega blagoslova in družinske sreče.

• Misijonski krožek pri slovenski fari Marije Pomagaj v Torontu je za letošnji misijonsko nedeljo pripravil lepo misijonsko igro "Kakor v nebesih tako na zemlji". Igrali so v soboto 22. oktobra in ponovili igro v nedeljo 23. oktobra. Igra je ugajala in je bila vkljub teži, ki jo takšne igre predstavljajo za igralce in režiserja, dobro izpeljana, zato jim lahko iz srca čestitamo. Nikakor pa nam ni ugajala udeležba. Slovencev je toliko v Torontu, da bi dvorano

obakrat lahko zasedli do zadnje zmogljivosti. To tem bolj ker je bila igra misijonska in je sel ves dobiček za misijone. Se vprašujemo torej, zakaj več Slovencev v Torontu ni izbrabilo prilike za res edinstveni kulturni in duhovni užitek.

HAMILTON

Slovenci v Hamiltonu smo dobili svojega stalnega duhovnika, preč. g. Tomca. V načrtu je ustanovitev slovenske župnije s cerkvi in domom. Upati je, da se bo okoli nove župnije poživilo versko in kulturno delo Slovencev v Hamiltonu.

Cleveland

Samostojni koncert g. Kenika
V nedeljo popoldan 16. oktobra je priredil pod pokroviteljstvom društva "Mir" Slovenske dobrodelne zveze tenorist Edvard Kenik samostojen koncert v Slovenskem narodnem domu na E. 80th St. v Newburgu. G. Edvard Kenik je znan slovenski tenorist v Clevelandu, je član Glasbene

OBRNITE SE ZA ZAUPANJE V VSEH NEPREMICNINSKIH, DRUŽINSKIH IN PRAVNIH ZADEVAH NA:
278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — EMpire 4-4004

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ODVETNIK IN NOTAR
278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — EMpire 4-4004

matice in je nastopal v vodilnih tenorskih vlogah na njenih opernih prireditvah. Spored koncerta je obsegal slovenske narodne in umetne pesmi, operne arije ter spev Cujus animam iz Rossinijevega oratorija Stabat Mater. G. Kenika je spremljal na klavirju g. Anton Šubelj.

Poroka

V soboto 15. oktobra sta se v cerkvi Marije Vnebozete v Collingwoodu poročila gđna. Stanislava Povirk in g. Dušan Žitnik. Mnogo sreče in božjega blagoslova!

Obitnice

Na dvasetletnico svojega obstoja se pripravlja Glasbena matica, ki bo za to priliko podala Verdijevo opero La Traviata. Predstava bo v nedeljo 6. novembra. Na desetletnico svojega obstoja pa se pripravlja Slovenski oder, ki bo za to priliko izdal spominsko knjižico in postavil na oder Mauseljevo dramatičnijo lastne povesti "Ura s kukavico".

This is Slovenia.

Bliza se čas, ko bo treba misliti na božična darila. Lepo in primerno darilo je knjiga This

is Slovenia. Na razpolago so še vezani in broširani izvodi. Knjigo morete v Clevelandu kupiti v trgovini z nabožnimi predmeti, darili in slovenskimi knjigami "Familija" na 6116 Glass Ave. (nasproti šole sv. Vida) ter pri podjetju Michelin Travel Bureau na 3956 St. Clair Ave.

Chicago

Mladinski koncert. Kulturna sezona se je že pričela. Začeli so jo naši mladi, dekleta in fantje, člani Mladinskega zbora, ki ga vodi p. Vendelin. V soboto 1. oktobra so zopet nastopili v cerkveni dvorani. Ponovili so koncert, ki so ga podali že letošnjo pomlad. Dodali so še spevoigro "Čevljar in vrág", čigar melodijo je napisal p. Vendelin. 21 deklet in fantov je nastopilo in zapelo. Kar lepo stevilo. Sami polni ognja in idealizma, so se potrudili kar so najbolj mogli. Zapeli so: Studentovsko, Jutrnanje od Petra Jereba, Eno samo tiho rož od Ivana Ocvirka, narodni Ko prišel sem in Venite, rožice moje, angleško The Nightingale, Schwabovo Večer na morju ter

Beethovno Boga slavijo. Rekel sem, da so se vsi potrudili, toda zdi se, da je bil orkester večkrat premočan in je dušil glasove, to velja za zborovo petje kakor tudi za opereto "Čevljar in vrág". Nekaj je pa kriva gotovo tudi dvorana sama. Tisti, ki so jo gradili, vetjetno niso mislili na kulturne prireditve, ampak predvsem na zabavo... Udeležba bi lahko bila mnogo boljša. Ne vem, zakaj ljudje, predvsem "novi", tako trdovratno čepijo doma. Ne v besedah, ampak v dejanju se podpre idealizem mladih ljudi, pevcev in igralcev. Fantje in dekleta, ne puške v koruzo, nadaljujte plemenito delo! Cenimo ga!

Iz obiska v Slovenijo sta se venila dr. Jože Bernik in njegova žena. Obiskala sta Puštal pri Skofji Loki in še druge kraje v domovini.

25 letnica poroke. Srebrni poročni jubilej sta obhajala g. Alfred Fišinger in njegova soproga Metoda. G. Fišinger se krepko udeležuje na kulturnem polju. Poyosod, kjer so pevski nastopi, tam je g. Fišinger zraven kot odlični spremljevalec. Je tudi predsednik Lige. Naše čestitke!

40 urno češčenje pri fari sv. Stefana je bilo v dnevih 2. 3. in

4. oktobra. Slovenska govora je imel p. Odilo, zaključni govor je imel v angleščini p. komisar Benedikt Hoge.

"Slovensko Državo" lahko plačate vsako nedeljo pri g. Mirko Geratiču kar pri cerkvi. Tudi knjigo "This is Slovenia" lahko dobite pri njemu. Če želite "Slovenski misal", ki ga bo izdala Družba Sv. Mohorja v Celovcu, lahko plačate kar v Chicagu, da ne bo trebalo pošiljati denarja in delati nepotrebnih pisarij. Molitvenik bo stal \$5.00.

DR. FRANC POROVNE,
Zdravnik,
ordinira na 2406 Dufferin St., Toronto
Telefon: RU. 1-8162

V vseh pravnih zadevah se lahko z zaupanjem obrnete na novega slovenskega odvetnika in notarja.
Naslov: **ANTONY AMBROŽIČ**
Barrister, Notary Public
714 College St., Toronto, Ont.
Telefon: LE. 1-0715

POZOR! POTUJETE V RIM - ITALIJO?
Prenočišče, hrana, ogled Rima itd, vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Hotel - Penzion BLED
Via Statilia, 19 - Telefon 777-192 - Roma
Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK
Izrežite in shranite! - Pišite nam za cene in prospekte!

Pred vročino in pred mrazom Vas zavaruje **PERMANENT HEAT CO.**
55 ROE AVENUE, TORONTO 12
s strokovno inštalacijo peč bodisi na zrak, na toplo vodo, ali tudi enakomerno toplotno poletni in pozimi.
Kličite: Clement Jungkind, HU. 5-5983

Watson's
Francoski kroj spodnje hlače za može in fante.
Tesno se prilagajajo, hladne in udobne. Odlično prepletajoče iz mehkega bombaža... ležerice zanke... okrog in krog elastičen pas in dvojna sprednja odprtina z močno oporo. Jerseys majice za kombinacijo

• November kot mesec vere v ameriškem življenju je razglasil guvernator Illinois William G. Stratton Proklamacija povdarja, da je vera "vir naših principov in svobode".

• Leta 1934 so imele ZDA samo 6 črncev-duhovnikov, sedaj jih je že nad 100.

• Katoliški center za sv. pismo v Montrealu je podaril ravnateljcu Queen Elizabeth Hotela 12.000 izvodov francoskega prevoda sv. pisma Nove zaveze za vsako sobo v hotelu.

• "Katolčani imamo resnico, komunisti pa gorečnost", je označil sodobni položaj v svetu škof Sheen na zborovanju misijonskih družb v New Yorku.

Toronto

Tamburaši od Duquesne University iz Pittsburgha bodo nastopili s koncertom glasbe, pesmi in plesov iz Srednje in Vzhodne Evrope v Massey Hall v soboto 29. oktobra ob 8.20 zvečer.

• Slovenska Narodna Zveza v Torontu je priredila v nedeljo 9. oktobra skupen izlet združen s piknikom, ki se je vršil v Greenwood Conservation Area, v Pickeringu.

Dan je bil kot nalašč zato izbran. Prekrasno jesensko vreme

DR. LAMBERT EHRLICH

PARIŠKA MIROVNA KONFERENCA IN SLOVENCIMA

Uvod. (Nadaljevanje)

Povod tej novi orientaciji je bila nejprijemljivejša ofenziva proti Franciji, o kateri je Ludendorff napram avstrijskim državnikom zagotavljal, da dovede Nemce v nekaj tednih v Paris in Calais. Iz tega sta nemška in avstrijska vlada izvajali konsekvenco, da ni treba nobenih obzirnosti več proti Čehom in Jugoslovanom ter da ni nobene zadržanosti proti naglašanju in vzdržanju nemškega kurza v Avstriji. Nemška vlada, katero je avstrijska vlada vedno informirala o svoji notranji politiki, je namignila Dunaju, da naj naglaša in vzdržuje nemški kurz.

Drugi povod je dala silna agitacija nemških strank, proti jugoslovanskemu gibanju med Slovenci. Seidler je bil obvestil nemške stranke, da je cesar zato, da se stvori jugoslovanska država in da naj ta obsega tudi slovenske zemlje. Nemci so začeli kričati o "Abschnürung" nemških alpskih minoritet od kompaktnega neškega prebivalstva in o nevarnosti, ki preti Nemcem, da bodo "odrezani" od morja. Izjavili so, da bodo glasovali proti budgetnemu provizoriju in v vojnem kreditom (april, maj, junij) ako vlada ne nastopi proti tem težnjam in ako ne da koncesij v smislu administrativne delitve Češke.

Vsled tega je Seidler v parlamentu podal izjavo, v kateri platonično povdarja važnost jugoslovanskega vprašanja, omeji celo, da mogoče pride do jugoslovanske države, a slovensko ozemlje da mora zaradi tesnih vezi z nemško Avstrijo ostati izven te države. Za to izjavo je seveda moral Seidler preprijeti pridobiti tudi privolitev cesarja.

Pozneje je Seidler še dalje ter je v zbornici izjavil, da je nemški kurz edini mogoči kurz v Avstriji in da so Nemci hrtišče cele države.

Siver je moral Seidler z vsem svojim kabinetom meseca julija 1918 demisionirati, a njegov naslednik Husarek ni izpremenil kurza. Zato je jugoslov. klub po svojem predsedniku dr. Korošču podal v parlamentu sledečo izjavo:

"Orožniki in vojaška oblast prepovedujejo poslancem, da obrazložijo svojim volilcem vsakdanja vprašanja, cenzura ne dovoli diskusije nujnih narodnih

in ekonomskih vprašanj v časopisju... Kadri slovenskih polkov so prenešeni izven slovenskih krajev... Našim vojakom je prepovedano naročati in čitati slovenske časnike, ki pišejo v narodnem duhu.

Dočim se izganjajo slovenski uradniki iz dežele, postaja ošabnost tujih uradnikov in njihova mrznja napram jugoslovanskemu ljudstvu neznošna... To je nam dokaz, da se bode politika preganjanja in tlačanja nadaljevala. A simbolj je ljudstvo tlačeno, tembolj srepeni po svobodi.

Slovenci se niti po novih preganjanjih, niti po intrigah, ki jih je vlada s pomočjo ljudstvu sovražnih elementov inscenirala, niso dali odvrtiti od prave poti in nadaljujejo svoje delo v tesni, bratski in nesprenemljivi zvezi s Srbi in Hrvati, dokler ne dosežejo popolnega ujedinjenja Jugoslovanov v eni sami državi!

Med Hrvati jugoslovanska ideja vsaj na zunaj ni našla tako enotnega odmeva kakor med Slovenci. Bile so stranke, ki so postavile naravnost nasproten program. Odločujoč faktor v kraljevini Hrvatski, srbsko-hrvatska koalicijska se ni upala javno izreči za deklaracijo. Hrvatje so povdarjali, da bi pre nagljena izjava ali agitacija za deklaracijo dala Ogrom povod, da razpuštijo sabor in upostavijo komisariat. Tako bi v danem trenutku Hrvatje bili brez pravomočnega narodnega in političnega zastopstva.

Slovenci so izvedli popolno koncentracijo vseh narodnih sil s tem da so 17. avgusta 1918 ustanovili narodni svet za vse slovenske dežele in za Istro. Teoretično je bil ta narodni svet izraz narodne samostojne vlade. Člen prvi pravil narodnega sveta se glasi:

"Naš namen je vstvariti narodni svet... skupen za vse Slovence, Hrvate in Srbe, živeče v monarhiji in v katerem bodo zastopani vsi politični činitelji, ki sprejmejo kot politični temelj: ujedinjenje jugoslovanskega ljudstva in ki stremijo po vdejstviti neodvisne jugoslovanske države".

V jeseni 1918 je avstrijska vlada pod vtisom ententnih zmag na zahodu spet spremenila svojo stališče napram Slovanom.

Zunanji minister Burian je naslovil 14. septembra pacifistično noto na entento, v kateri je kot program označen avtonomija narodov, živečih v monarhiji.

Toda 24. septembra prebere v odgovor predsednik jugoslovanskega kluba deklaracijo v dunajskem parlamentu v kateri javlja: "Avstro-ogrška vlada je upravičena govoriti samo v imenu dveh narodov, ki imata nadvlado v Avstro-ogrski in zato ona načela miru, ki jih zna cesarsko-kraljeva vlada predlagati zastopnikom vojskujočih se sil, nikakor nemorejo odgovarjati potrebam tlačnih narodov monarhije.

Soglasujoči z demokracičnim aspiracijami vojskujočih se narodov... zahtevamo tudi za svoj narod tak mir, ki nam prinese vjedinjenje, neodvisnost in svobodo".

Avstrija je s svojimi programi prišla vsled svoje zaslepljenosti vedno prepozno.

Po debaklu Bolgarov na Balkanu je izdal cesar Karel 16. oktobra 1918 svoj manifest, v katerem predlaga, da naj se avstrijski del monarhije pretvori v federativno državo in da naj parlamentarne skupine posameznih narodov tvorijo prvotni element posameznih narodnih zastopstev. V svrhu konstrukcije nove federativne Avstrije naj stopijo te parlamentarne skupine v medsebojni stik.

Toda kot odgovor na ta manifest je izdal 19. oktobra 1918 Narodno Veče v Zagrebu, ki se je bilo ustanovilo pod predsedništvom dr. Korošca 5. oktobra, manifest v katerem izjavlja, da prevzame v svoje roke vodstvo narodne politike ter se na ta način predstavi kot vrhovnega političnega reprezentanta Jugoslovanov avstro-ogrške monarhije.

Nadalje se zahteva ujedinjenje celokupnega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem teritoriju brez ozira na keterekoli pokrajinske in državne meje v eno državo.

Narodno Veče odklanja obene rešitev jugoslovanskega vprašanja v smislu cesarjevega manifesta in sicer zato ker hoče manifest jugoslovanskega vprašanja rešiti samo deloma in mu vzeti mednarodni značaj.

S tem so Jugoslovani prvič oficijelno prekinili zvezo z Avstro-Ogrsko.

Narodno Vječje zahteva tudi, da mora biti naš narod zastopan po svojih poslancih na mirnovni konferenci.

čila v hrvaškem saboru 29. oktobra 1918.

Sabor je izjavil slovesno: "Narod Hrvatov, Slovencev in Srbov noče imeti nobene skupnosti z Avstrijo in Ogrsko. Stremi po ujedinjenju celotnega jugoslovanskega ljudstva v etnografskih mejah od Soče do Vardarja. Hoče ustanoviti svobodno, suvereno, neodvisno državo".

To stremljenje je dobilo internacionalno priznanje v Wilsonovem odgovoru dne 18. oktobra na avstrijsko noto z dne 4. oktobra. V tej noti prepušča Wilson narodom samim pravico, da si določijo svojo usodo ter opozarja, da se mora Avstrija glede sporazuma na svoje narode obrniti, ne pa na entento.

Pravočasno so Slovenci ubrali pravo smer. Pravočasno so postavili program zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov. Pravočasno izvršili z ustanovitvijo Narodnega Veča (5. oktobra) zedinjenje Jugoslovanov avstro-ogrške monarhije ter se ločili od stare habsburške monarhije. S tem političnim činom so potom samoodločbe narodov omogočili zedinjenje Jugoslovanov habsburške monarhije s kraljevino Srbijo ter si z enotnim zastopstvom nove države zagurali neposredno mednarodno zastopstvo na mirovni konferenci.

To, kar se je Slovincem, polnim jugoslovanskega idealizma, zdelo samo ob sebi umevno, da bo namreč ves svet razen Nemcev in Madžarov smatral zedinjenje vseh Jugoslovanov kot edino naravno rešitev jugoslovanskega problema se nikakor ni zgodilo. Trije razlogi, katerih se Slovenci niso še popolnoma jasno zavedali, so uresničenje te ideje otežkočili.

1. V ententi so se pojavljale vedno še gotove simpatije do stare Avstrije posebno z ozirom na to, da bi Avstrija v tej ali oni obliki lahko vzdrževala ravnotežje proti Nemcem.

2. Italija se je od prvega hipa začela boriti proti velikim, enotnim Jugoslaviji. Instinktivno je čutila, da se majo temelj njene jadranske politike, ako se onstran Jadrana nastani velika, enotna država. Točen izraz svojemu jadranskemu programu ja dala Italija v londonskem paktu, vsled katerega ji dobila popolno nadvlado nad Jadranom in povrh tudi še kontrolo nad vsjo vzhodno obalo v toliki meri, da bi bilo zaledje, kj šteje 50 milijonov ljudi, bilo izročeno na milost in nemilost Italiji, neglede na to da bi po tem paktu skoraj en milijon Jugoslovanov prišlo pod Italijo.

Te tendence entente in Italije so se zrcalile v pogojih premirja, ki ga je ententa sklenila z Avstrijo 29. oktobra in ki še pustijo veljati Avstro-Ogrsko kot enoto, ki je kot skupna sovražna sila kapitalizma pred entento. Po teh pogojih je Italija zasedla ono jugoslovansko ozemlje, ki ga je hotela potom londonskega pakta dobiti. (Vesnic, srbski poslanik v Parizu ni protestiral.) Nadalje: Ententa vtem premirju še ni vzela na znanje, da so se avstrijski Jugoslovani izločili iz habsburške monarhije ter da se hočejo združiti s Srbijo.

Vsled tega je naslovilo Narodno Veče 3. novembra 1918 noto na Ententne vlade, na vlado Srbije ter na jugoslovanski odbor v Švici v kateri oficijelno javlja, da se združijo država Slovencev, Hrvatov in Srbov (Jugoslovanov) v eno državo s Srbijo in Črno goro... in da se nahaja v vojnem stanju z aliranimi državami. Radi tega prosi ententne vlade, da prenehajo se pogajati z oficijelnimi predstavitelji avstro-ogrške monarhije, ki ne obstoja več.

3. Med Srbi samini v kraljevini so bile glede zedinjenja vseh Jugoslovanov razne struje. Nekako programatičen izraz nasprotnih struj je bila tako zvana veslebska stranka Pašića. Temeljna ideja te stranke je bila združitev celega srbsko-hrvaškega plemena. Naivno je očitali tej stranki, da je slabo razumevala jugoslovansko idejo, oziroma, da jo je izdala ali pa da je Slovenec prodala. Pašić je s tem programom samo dokazal, da je na eni strani moral računati z dejanskim političnim položajem v ententi, ki je hotela Italijanom vstreci z londonsko pogodbo. Videl je, da mora Srbija, ki je bila popolnoma poteptana od centralnih sil, se prilagoditi željam entente. Na drugi strani ja ta stari politik, ki ni imel sistematične politično-diplomatične šole, gledal z neko instinktivno intuicijo v dobočnost: Gledal je jasno veliki problem "ujedinjenja", vedel je, da bo vkljub vsemu prvotnemu navdušenju prišlo prej ali slej do programatičnega rešenja tega vprašanja. Vedel je, da je slovenska kultura glede jezika že tako močno individualizirana in izkristalizirana, da jezikovno ujedinjenje ne bo več zelo lahko mogoče. Čutil je, da je vstop Slovencev v jugoslovansko državo povod, da mora nastati problem, ali naj dosedanji strogi srbski centralizem ostane, ali pa naj se umakne sistem avtonomije ali federacije.

(Dalje prihodnjic)

Rudar Andrej Tomec govori Slovincem

Rudar Andrej Tomec je bil eden najbolj agilnih slovenskih pionirjev v Ameriki. Zvest sodelavec p. Kazimirja Zakrajška in pokojnega Antona Grdine, je bil pravi verski in narodni apostol slovenskih rudarjev in delavcev. Bil je eden najuspešnejših širiteljev slovenskega verskega in narodnega tiska v Združenih državah. Več propagandnih brošur so tiskali pod naslovom "Kaj pravi slovenski premogar Andrej Tomec?" P. Zakrajšek je o njem dejal: "Napisal je toliko, da bi bilo dovolj za mogočno zbirko ZBRANIH SPISOV, ki bi delala čast vsakemu izobražencu, kaj šele preprostim rudarju!" V letih po prihodu novonaseljencev je nizko strankarstvo potisnilo v kot poleg p. Zakrajška in drugih narodnih delavcev, ki so si upali misliti s svojo glavo, tudi slovenskega rudarja Andreja Tomca. Pri nekem listu, ki ga je v prvi vrsti tudi ta preprosti slovenski rudar pomagal ohraniti in razširiti, se je novi urednik celo posmehoval nekakim okornim črkam in mu očital, da ima le par razredov ljudske šole. Odtlej je žalostni in bolni Andrej pisal le še za svojo "Mrtvo knjižnico", ki jo je skupaj z ostalimi spisi v oporoki zapustil svojemu prijatelju Ediju Gobcu. Po tej zapuščini je Edi objavil v Slovenskem visokošolskem zborniku spominski življenjski članek o Andreju Tomcu. Naj v naslednjem ponatisu nekaterih odlomkov spregovori mrtvi slovenski rudar Andrej Tomec, ki je bil tudi vnet pristaš slovenske državne ideje, naj spregovori živo besedo vsem, ki želijo ostati živi udje slovenskega naroda!

Slovenski rudar o materinščini

Velik dar božji je dar govora. Zato je pomilovanja vreden reče več mavec. Pa pomislimo na Slovence, ki ne zna slovensko! Ali ni tudi tak človek pomilovanja vreden? Ali ni to pravzaprav "mutasti Slovenec"? Ali ni to zanj velika hiba? Kdo ga je naredil za slovenski jezik "mutastega"? Kdo, kaj pravite? Čujte in stramite! To so njegovi lastni starši! Neverjetno, pa resnično!

Naš narodni jezik nam mora biti poleg vere najdražja svetinja, biti nam mora naš zaklad, naše bogastvo, naš ponos, naša čast! In kdor ne pusti, da bi njegovi otroci znali slovenski jezik, jih neusmiljeno, brezvestno, brezsrčno in brezobzirno vsega tega oropa. Mogoče bi me kdo utegnil soditi, da sem zoper angleški jezik. To morebitno sumničanje takoj zavrnem. To, da sem vnet za slovenski jezik, vendar ne pomeni, da sem zoper angleškega. Pač pa ravno to, da cenim lasten jezik, da ne zametujem lastnega, ki ni angleškemu prav nič napoti, priča, da sta oba jezika drug drugemu v pomoč. Znanje dveh jezikov je vendar vedno več vredno kakor znanje enega samega jezika!

Človek se nehote vpraša: Zakaj vendar mnogi slovenski starši zatirajo svoj materin slovenski jezik? Zakaj ne govore z otroci slovensko, da bi mogli otroci znati materino besedo? Ali so pri tem take težave? Nobenih! Nič se ni treba truditi: samo po domače je treba govoriti z njimi. Pač pa so težave tam, kjer se materinščina zatira. Starši, ki jim materinščina bolj gladko teče, se mučijo z angleščino. Pa to žrtev prenesejo, samo da bi njihovi otroci ne znali slovensko! Ali ni to čudno in nerazumljivo? Ali je res tako, da mora biti Slovenec zatiran, da ča ga drugi ne zatirajo, se pa sam? ... Ali nam je potreba tako drveti v narodno smrt? Ali hočemo izvršiti narodni samomor, češ, saj enkrat nas bo itak konec? Vsak človek umrje in ga je enkrat konec, pa le zato večina ne odobrava samomora. Pa pri narodnosti? Ali je komu v posebno čast to, da nima lastne hiše, svoje obleke, svoje eksistence in je od drugih odvisen? Se veliko manj v čast in ponos pa mu more biti, če ne zna svojega materinega jezika!

O ponižnosti in odločnosti

Bodi ponižen! Ponižnost je podlaga vseh drugih čednosti. Biti pa mora prava ponižnost. Ponižnost ne obstoja v tem, da ja kdo zmeraj in v vsakem slučju pokoren, da vse drugim pusti delati po njih volji, da sebe nič ne cenil in vse potrpi, naj dela z njim kdor kar hoče, da proti nikomur nikdar ne nastopi in celo pusti delati krivice, se krivici ukloni, kadar bi jo lahko zabranil in molči, kadar bi lahko kaj hudega preprečil in kaj dobrega pospešil. (To bi bilo cunjartstvo, ne pa ponižnost!) Človek mora tudi odločno nastopiti, kadar je potreba: ne sme

biti samo iz mehkega svinca, ampak tudi iz trdega jekla! Biti mora vsaj toliko odločen kakor ponižen! Kolikor večja je ponižnost (to je, voljnost vedna priznati resnico, kot jo po raziskovanju spoznamo), toliko večja mora biti odločnost (to je sklep storiti, vse, da ne bo nikdar laž triumfirala nad resnico in nikdar krivičnost nad pravičnostjo)! Isti človek mora biti kot jagnje ponižen in kot lev odločen!

O svobodnem razpravljanju in kritiki

Poudarjam, da je dobro in koristno, da vsakdo pove, kaj ga skrbi in teži, kaj misli, da je prav, da je važno, potrebno, koristno ali škodljivo za našo skupno stvar. Več glav več ve, več oči več vidi. Če so misli dobre, je škoda jih zamolčati. Če niso dobre, pa nič zato, se pa izpriča in izkaže, da je v resnici tako in tako, da ima prav drugi. To je tudi najkrajša pot do zblizanja in boljšega razumevanja. Tega, da kdo svoje misli javno pove, bi se ne smelo nikomur šteti v zlo. Saj je vendar naša dolžnost, da skušamo priti do spoznanja; če se pri tem kdo moti, se mu da isto spoznati. Kaj pomaga, če ima kdo drugi kako stvar za dobro in pravo, če jo pa jaz nimam in se ne morem zanjo ogrevati? In kaj pomaga, če imam jaz kaj za prav, če pa tega za dobro in prav drugi nimajo, če se torej eni ali drugi moti?

Zato je potrebno, da eden drugemu povemo svoje misli, pomisleke, dvome in mnenja. To bi moralo imeti le dobre posledice. Če nastopi nekdo, ki se moti, naj se oglasi še drugi, ki ima prav in naj za pravo velja, kar bo za pravo dognano. Za sporazum, za enotno delovanje, je potrebno enotno mnenje z ozirom na skupno stvar. Mi katoliški Slovenci imamo eno zelo veliko napako, da si ne upamo na dan s tem, kar je v naših vrstah napačnega. To nam je v zelo veliko škodo in ovira napredka in izboljšanja zla. To nam nazadnje tudi ni v čast, zaradi katere molčimo takrat, ko bi ne bilo za molčati, kajti vse to, kar je slabega in napačnega med nami, pa radi obzirnosti za našo "čast" zamežimo na obe oči in molče trpimo tudi ne vem kaj, nam več časti krati, kakor bi nam jo kratilo to, če to, kar med nami kriči po kritiki, graji, obsodbi in odpravi res skušamo odpraviti in izboljšati ali vsaj omejiti. Morda nas je dozdaj v tem kolikor toliko zadrževal obzir na nastprotnike, češ,

da bomo s tem pri njih vzbudili pozornost, da bodo na nas kazali rekoč: "Glejte, jih, kako se sami med seboj!"

Toda nasprotniki bi nam ne smeli priti v poštev! Saj bi potem imeli še manj vzroka očitati nam, da napake vidimo samo pri njih, pri sebi pa ne in da nas v boju z njimi vodi slepa strast in strankarstvo, ne pa resnica in pravica. Če grajamo tudi to kar je v naših lastnih vrstah graje vrednega, pri tem nič ne trpi naš ugled in more to bolj dobro kakor slabo vplivati. Resnica je, da kjer so ljudje, so tudi napake in da je nemogoče, da bi bilo pri nekaterih vse prav in dobro in nič napačnega in slabega pri nekaterih (v nasprotnem taboru) pa vse napačno in slabo in nič pravega in dobrega. Zato pa onemu, ki pri sebi in svoji stranki ve samo za dobro in nič slabega, ne pri nasprotnih pa samo za slabo in nič dobrega ne, nihče ne verjame in ne zaupa, ker vsakdo ve, da to ne more biti resnica. Se bolj bi morali biti protu temu, kar je napačnega in škodljivega na naši strani (v klerikalnem taboru), saj je vendar vsakemu mar, da svoje polje čisti plevla. Predno zaključim ta članek in začnem pisati naslednjega, naj zapišem le še tole: Če je prav, da o tem in tako pišem, je prav. Če pa ni prav, če stvar ni taka, za kakršno jo jaz imam, je pa zopet prav, naj se

Ponatis iz članka Edija Gobca, "RUDAR ANDREJ", posvečenega slovenskim izseljenskim rudarjem, v Slovenskem visokošolskem zborniku, 1960, strani 189-205.

JAVNA TRIBUNA

Če nisem govoril resnice, dokaži; a če resnico, čemu me biješ?

Večje število prijateljev me je opozorilo, da majhna pečica "vodnikov" sistematično razširja o meni razne strateške izmišljotine in laži, katerih namen je nepoučenim razložiti in upravičiti, zakaj je v pogledu izseljenske povezave v času dejanskega ustanavljanja meni, ki sem se dolgo za stvar največja mučil, pri listih, ki jih urejajo pristaši, SIS, naenkrat neprodno zaprta pot, na široko pa je odprta nekaterim, ki so se skozi več let zaletavali v napore za demokratično povezavo in ki tudi danes odklanjajo svobodno dvostransko debato. Diktaturo in cenzuro mora upravičiti nek "zločin" in če resničnega zločina ni, so si ga morali razni gospodje pač namisliti. Med doslej še najbolj učinkovite krilatice spadajo naslednje:

(1) Baje sem "izdal" begunce in podpiram razna protidobranska poročila, ki jih je menda v Prosveti objavil bivši urednik Ameriške Domovine g. Tone Sabec.

(2) Tudi sam sem baje postal dopisnik "marksistične Prosvete". Ker sodelujem s protidobranskim gradivom pri tem "brezverskem listu", je jasno, da mi Ameriška Domovina noče več sprejemati dopisov.

(3) Ker sem torej "izdajalec" domobrancev in s tem vseh beguncev, sem "izvržek naroda" (po anonimnem pismu), zato me je treba od raznih listov, revij, društev, publikacij in akcij (tudi od tistih, ki sem jim sam pomagal do življenja) izključiti in mi tudi sicer vsako udejstvovanje v javnosti sistematično preprečiti ali vsaj otežkočiti. Kot je svoj čas opazil gotovo nepristranski Klic Triglava, so sli ne-

mi stvar pojasni in se mi zmoto dokaže, da se je, skupaj z drugimi, ki enako mislijo, znebiti in pridem do spoznanja resnice, da ne bom po nepotrebnem v zmoti, v nevolji in nezadovoljnosti še nadalje trpel, živel in morda tudi — umrl...

O dolžnostih do skupnosti

Višje so (dolžnosti do skupnosti), kakor do samega sebe, kajti kar žrtvuje zase, žrtvuje le za enega med mnogimi, kar pa žrtvuje za skupnost, žrtvuje za vse in s tem na kraju krajev seveda tudi za samega sebe, ki si končno tudi deležen blaginje vseh. Kdor nič ne žrtvuje za skupnost, je kakor trot, ki uživa od deleža drugih, sam pa ničesar ne daje. Sveta jeza me pograbi, ko mi nekdo pove, da je dal 700 ali celo 7.000 dolarjev za novo pohištvino in opremo, toži pa se mu dati sedem dolarjev za potrebe skupnosti. Toda treba je tudi zelo skrbnega nadzorstva, kajti tudi na vrh (in marsikdaj predvsem na vrh) zelo radi pridejo troti, ki samj pogoltno ali nespameto upravljajo to, kar narod za skupnost žrtvuje. Zato so potrebni res dobri načrti, dobra organizacija, priložnost za stalna javna vprašanja in odgovore, popolna svoboda za razpravljanje, brez slehernega strahu pred slabimi posledicami za tiste, ki izražajo kritiko in zlasti še vestno stalno nadzorstvo!

Ponatis iz članka Edija Gobca, "RUDAR ANDREJ", posvečenega slovenskim izseljenskim rudarjem, v Slovenskem visokošolskem zborniku, 1960, strani 189-205.

SLOVENSKE ZNAMKE

(Slika z razstave objavimo drugič)
Idejo in iznajdbo prve poštne znamke si lasti angleško in nemško govoreči svet, toda dejstvo, je da je dal idejo za prvo poštno znamko Slovenec Košir. Če je kje kakšna znamka, ki je bila napravljena po Koširju, je težko reči. In če je, je uvrščena med avstrijske, ker smo pač spadali takrat pod Avstrijo.

Prve slovenske znamke so bile tiskane po razpadu avstrijskega imperija.

Zamislek in izvedbo so zaupali umetniku in profesorju Ivanu Vavpotiču. Po priznanju Priručnika maraka hrvatskih zemalja (4. zvezek) sta ideja in delo dobro uspela.

Slovenske znamke so tiskali v Blaznikovi tiskarni v Ljubljani. Bilo je veliko naklad in veliko izdaj. Tiskane so bile: Verigar, simbol miru — žena z orli, otrok — simbol sreče in miru, kralj Peter I., Verigar, to pot ne več država SHS, marveč kraljevina SHS, navadna poštna znamka, Eros in cela vrsta različnih portop uporab, ki so bile le prenatist navadnih znamk. Znamke za Koroško so bile navadne znamke s prenatistom za koroško plebiscitno ozemlje.

Ker so ljubljanski tiskarji stavkali, so tiskali znamke tudi na Dunaju. Poslali so posebno delegacijo, ki je imela naročilo, iti naprej v Prago, če ne bi

našla tiskarja na Dunaju. Slovenske znamke je tiskala tiskarna Reiser 1. 1919.

Slovenske znamke je izdala slovenska vlada za Slovenijo in delno tudi za druge kraje kot n. pr. Hrvaško. V Ljubljani sta jih tiskali tiskarni: Blaznikova in Jugoslovanska. Zadnje je tiskal Blaznik 1. 1920, potem pa je tisk prevzel Beograd. Tiskanje znamk v Ljubljani se je obnovilo v dobi okupacije med vojno.

Izredno število primerkov slovenskih znamk je povzročila majhnost tiskarne ter neizvežbanost tiskarjev. Toda prav temu se moramo zahvaliti, da imamo Slovenci najbolj izredne znamke na svetu, čeprav jih imamo malo.

Slovenske znamke je razstavil letos na torontskem razstavišču g. Korhec, ki zatrjuje, da je njegova zbirka največja zbirka slovenskih znamk na svetu. Vrednost svoje zbirke ceni na 25.000\$, za kar bi imel tudi kupce.

SLOVENSKE ZNAMKE V KATALOGIH

Scott's Standard Postage Stamp Catalogue 1956 2. zvezek prinaša opis slovenskih znamk pod poglavjem Jugoslavija. Prinaša njih grobo sliko z običajnim opisom, toda ne omenja nikalih posebnosti.

Povsem drugače Priručnik maraka hrvatske zemlje, ki ga izdaje Filatelistički savez Hrvatske in so ga pozneje prekrstili v Priručnik maraka jugoslovanskih zemalja. 5.4 in 6 zvezek so

nih listih in ob množici nepoučenih čitateljev mnogo lažje delo.

Ker oni za mjeoe "protidobransvo" ne navajajo niti ene same moje protidobranske izjave, ali drugih dokazov ali prič, naj s svoje strani že naštetim dokazom, kakšen je bil v resnici moj odnos do beguncev in domobrancev, naštetjem še nekaj prič.

Da sem za begunce in domobrance napisal več prošenj in prizivov in zbral in prestal več dokumentov kot kdor koli drug v istem taborišču, bodo vedele med stotinami drugih tudi naslednje priče: Rev. Jože Mavsar (rešeneec iz pobite Mavsarjeve družine) in Jenkovi iz Montane (vedo, da nisem nikdar odrekel pomoči za sosednje taborišče Barletta in da nisem v načelu nikdar sprejel za tako delo nobenega plačila, česar bi se ne dalo trditi o nekaterih "ljubliteljih"); Rev. Jakob Zibert in bivši domobranec Vinko Levstik iz Rima; Rusovi, Horvatovi, Zakrajškovi in drugi iz Clevelanda; a vdova po domobrancu gospa Hrenova in gdč. Opeka iz Chicago; gg. F. Turk in R. Krušič iz Toronta; Rev. Stanko Skvarča in Rev. C. Demšar iz Lujana; Kunejevi iz Little Falls in invalid g. J. Zugelj iz Pittsburgha; akademik Marijan Petrič iz Turina, ki je bil v času taboriščih stisk moja "zveza" z Rev. dr. Hericem, predstojnikom slovenskih frančiškanov in klerikov, za katere sem tudi napravil več map raznih prevodov in prošenj in še papir sam kupil za zadnje lire, ki sem jih še imel. Trpka ironija usode je, če pomislim na sporočila prijateljev, ki so mi pisali, da svojim lastnim ušesom niso mogli verjeti, ko so slišali, da so nekatere osebe oskrunile celo lemontska romanja in raznim nepoučenim udeležencem lagale, da sem jaz izdajalec slovenskih beguncev in da nastopam proti domobrancem ter podpiram komuniste. — Da nisem dajal kakih protidobranskih izjav, ampak med prvimi tudi v angleščini razkrinkal resnično sliko revolucije in pokolja in da nisem bil kak sovražnik ali škodljivec beguncev in domobrancev, ampak sem jim pomagal v času stisk, ko veliko gospodov ni bilo voljno pomočiti niti peresa v črnilo brez nagrade, to je upam dovolj jasno dokazano v današnjem opisu. Z ozirom na ostali dve točki, ki

v celoti posvečeni slovenski znamki ter prinašajo toliko zanimivosti, da ni pretirano trditi, da so slovenske znamke najbolj zanimive med vsemi znamkami. Priručnik je pisan v hrvaščini in nemščini ter je tako vsaj delno dostopen tudi mednarodni javnosti. Poleg treh zvezkov je izšel pozneje še poseben dodatek z dodatnimi podatki ter popravki tiskovnih napak v prejšnjih zvezkih.

RAZNOLIKOST SLOVENSkih ZNAMK

Ljubljanske znamke so tiskali v kamnotisku in knjigotisku, uporabljali so različni papir, med njimi tudi časopisnega in cigaretnega. Mnogo zanimivosti je povzročil tisk. Nekatere portoznamke so n. pr. dvakrat prenatistnjene s številkami v sredini od ene do osem, nekatere imajo samo polovico papirja tiskanega, ker je druga polovica tiska kje drugje. Nekaj izrednega je, da so porabljali v prometu tudi izredno zamazane pole. Ker so bile priznane v prometu, jih morajo priznati kot poštne znamke in so seveda nekaj posebnega.

Največ različnih vrst ima znamka znana kot "verigar". Razlike so po črtah, pa tudi po odtiskih barv. Največ razlik je nastalo v črtah pod desno roko ali okoli nje, so pa tudi razlike zgoraj, v daljši ali krajši verigi. Za neke vrste znamke s pretiskom porto so filatelisti pripravljani plačati velike vsote, če bi bila brez poštnega pečata.

Velika zanimivost iz te zbirke, ki je bila razstavljena na razstavišču, je znamka iz prve svetovne vojne, ki ima pretisk "Slovenija", enako kot pretisk ljubljanskih znamk iz 1. 1945. Dejstvo, da nobena teh znamk ni omenjena v nobenem katalogu, je zgovorna priča, da so na delu sile, ki ne morejo prenesti imena Slovenije niti v katalogu znamk, ker bi bilo treba v tem primeru priznati Slovenijo kot samostojno enoto.

Posebna zanimivost slovenskih znamk je tudi v tem, da so nekatere prerezane iz kota v kot. To se očitno ni primerilo po naročilu glavne pošte, marveč po lokalnem dogovoru krajevnih oblasti in krajevnih pošt.

Na razstavi so bili nekateri napisji v več jezikih, nekateri pa samo v slovensščini. Po izjavi g. Korheca ni razstavljen vseh znamk, ker so nekatere nenadomestljive.

Priručnik, ki je na prodaj na razstavi, navaja tudi obširno literaturo, ki se nanaša na slovenske znamke. Kljub obširni obdelavi Priručnika je še več vrzeli poleg že omenjene, da so izpuščene znamke s pretiskom Slovenija. Priručnik poroča o znamkah, ki so jih porabljal na Koroškem, ni pa opaziti nobenega primerka ali žiga iz kakega primorskega kraja.

K. Korhecu moramo biti za to razstavo hvaležni, ker je s tem pomagal širiti poznanje slovenskega imena in naroda v svetu.

S.S.
5. okt. 1960. E.G.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.
Za SNZ, predsednik: Dr. A. Kuk. Urejuje: Uredniški odbor Tehnična stran in oglasi: V. Mauko. Letna naročnina znaša: za ZDA in Kanado 3.-\$, za Argentino 20. pezo, za Brazilijo 50 kruzairov, za Anglijo 15 šilingov, za Avstrijo 30 šilingov, za Avstralijo 2.- avstr. L., za Italijo in Trst 600.- lir, za Francijo 500.- frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi Slovenske poti.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

RADENSKA MINERALNA VODA
SLOVENSKI MED
ŠVICARSKA ZDRAVILNA ZELIŠČA

dobite samo pri
SWISS HERBAL REMEDIES

479 Queen St. W., Toronto